

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

สภาพของโลกและสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นมนุษย์จึงจำเป็นต้องมีการเรียนรู้เพื่อที่จะพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสภาวะและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เป็นนิจ วิธีการที่จะทำให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้เพื่อที่จะยู่รอดในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพก็คือการศึกษา นอกจากนี้เป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า ทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของชาติก็คือประชาชน การพัฒนาจะไคผลหรือล้มเหลว ย่อมขึ้นอยู่กับประชาชนเป็นหลัก จะเห็นได้ว่า ประเทศที่มีความเจริญรุ่งเรืองสูง พื้นฐานการศึกษาของพลเมืองก็จะสูงตามไปด้วย การพัฒนาประเทศจะให้ได้รวดเร็วขึ้น ต้องพัฒนาตัวบุคคลควบคู่ไปด้วยเสมอ และปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ประชาชนมีคุณภาพและช่วยในการพัฒนาประเทศเป็นไปไครวดเร็วก็คือ การศึกษา

อย่างไรก็ตามการศึกษาของไทยยังประสบปัญหาอีกมาก จะเห็นได้ว่าในปี ๒๕๒๕ มีประชากรทั่วประเทศ ๔๔,๔๔๖,๕๒๗ คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ๒๕๒๖: ๑) เป็นประชากรที่อยู่ในวัยเรียน ๒๕,๗๘๖,๔๔๔ คน รัฐบาลสามารถจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนให้ประชากรได้เพียง ๑๐,๒๖๑,๐๘๘ คน หรือร้อยละ ๓๙.๓๙ ของประชากรในวัยเรียนทั้งหมด สำหรับเด็กในช่วงอายุก่อนวัยเรียนจำนวน ๔,๑๓๘,๐๒๔ คน มีโอกาสรับการศึกษาในโรงเรียนเพียง ๔๐๘,๖๘๗ คน หรือร้อยละ ๙.๗๘ และจากการสำรวจประชากรกลุ่มเป้าหมาย ผู้ไม่รู้หนังสือจำนวน ๒๔ จังหวัด ในปี ๒๕๒๕ พบว่ามีประชากรอายุ ๑๕ ปีขึ้นไปไม่รู้หนังสือถึงร้อยละ ๓.๘ (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานปลัดกระทรวง กองแผนงาน ๒๕๒๖ ข. ๑๑, ๒๒-๒๔) ประชากรที่ไม่รู้หนังสือส่วนใหญ่จะอยู่ในชนบทและสาเหตุที่ไม่รู้หนังสือเนื่องจาก การขาดโอกาสที่จะเข้ามาศึกษา การเรียนไม่สม่ำเสมอและการลาออกกลางคัน นอกจากนี้บางคนเมื่อจบออกมาแล้วขาด

การศึกษาต่อเนื่องจึงทำให้ล้มหนังสือและกลับกลายเป็นไม่รู้หนังสืออีก ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดความสูญเสียไปทางการศึกษาที่รัฐบาลได้ลงทุนไป ผลกระทบจากการที่ประชากรซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวชนบทไม่รู้หนังสือทำให้ไม่มีโอกาสที่จะแสวงหาความรู้และข่าวสารต่างๆ ที่ทันต่อเหตุการณ์และขาดความรู้พื้นฐานที่จะนำมาปรับปรุงอาชีพ ชีวิตและความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น นอกจากนี้ผู้ที่จบการศึกษาภาคบังคับที่มีความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ก็มีโอกาสแสวงหาความรู้และข่าวสารต่างๆ ใคน้อยเพราะความยากจนขาดแหล่งที่จะซื้อหรือแหล่งที่จะให้บริการด้านข่าวสารและความรู้ มีผลทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกับคนในเมืองซึ่งมีบริการห้องสมุด มีร้านหนังสือพิมพ์และหนังสืออื่นๆ จึงเกิดช่องว่างและเสียเปรียบคนในเมืองมาก แม้ว่าชาวชนบทจะเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ

จากปัญหาดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงมุ่งส่งเสริมให้เกิดความสมดุลทางการศึกษาระหว่างชาวเมืองและชาวชนบทให้มากยิ่งขึ้น กองปฏิบัติการ กรมการศึกษา นอกโรงเรียน^๑ ได้วางโครงการจัดหาหนังสือและเอกสารสำหรับประชาชนในชนบทโดยจัดตั้ง ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน^๒ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ดังนี้

๑. เพื่อให้ประชาชนได้ทราบข่าวสารและความรู้ต่างๆ
๒. เพื่อส่งเสริมการอ่านและป้องกันการใช้หนังสือ
๓. เพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่ประชาชน

โครงการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเป็นโครงการที่ช่วยป้อนข่าวสารต่างๆ เข้าสู่หมู่บ้านในรูปหนังสือพิมพ์เป็นหลักช่วยให้ประชาชนได้ทราบข่าวความเป็นไปในบ้านเมือง เป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชนที่ทันต่อเหตุการณ์ และสิ่งที่ชาวบ้านรู้ได้จากหนังสือพิมพ์นั้นเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ช่วยส่งเสริมความรู้ ความสามารถและทักษะที่จะนำไปใช้ปรับปรุงมาตรฐานของชีวิตให้ดียิ่งขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา กองการศึกษาผู้ใหญ่ ๒๕๒๐: ๘, ๓๒)

^๑ เดิมคือ กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา

^๒ เดิมเรียก ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน

ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านไม่เป็นที่เพียงสถานที่ซึ่งชาวบ้านมาอ่านหนังสือพิมพ์เท่านั้น แต่ยังเป็นศูนย์ที่จะจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ชาวบ้านปฏิบัติจริงได้แก่การพบปะสนทนา ประชุมปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน (จิรายุ คาศรี ๒๕๑๕: ๑๑๗)

โครงการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านนี้เป็นโครงการที่เริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ปี ๒๕๑๕ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา กองการศึกษาผู้ใหญ่ ๒๕๒๐: ๑๔) และมีการขยายโครงการเรื่อยมา จนกระทั่งปี ๒๕๒๗ มีจำนวนที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านทั่วประเทศได้รับงบประมาณจากกรมการศึกษานอกโรงเรียนทั้งหมด ๘,๑๐๐ แห่ง รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเป็นค่าหนังสือพิมพ์ถึงปีละ ๑๗,๗๓๘,๐๐๐.-บาท (กระทรวงศึกษาธิการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน ๒๕๒๖ ค. ก ๖๔) สำหรับจังหวัดจันทบุรีมีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านทั้งหมด ๑๔๕ แห่ง ได้รับเงินค่าหนังสือพิมพ์ปีละ ๓๑๗,๕๕๐.-บาท (กระทรวงศึกษาธิการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กองปฏิบัติการ ๒๕๒๖: ๑-๕)

จากปัญหาการไม่รู้หนังสือ การลืมหนังสือและการเสียเปรียบด้านการรับทราบข่าวสารและความรู้ของประชาชนในชนบทอันเป็นเหตุให้รัฐบาลต้องจัดสรรงบประมาณสำหรับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเป็นจำนวนมากและจากวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านดังกล่าวข้างต้น จึงจำเป็นต้องมีการวิจัยเพื่อทราบว่าการดำเนินงานนี้ประสบความสำเร็จเพียงใด สามารถสนองวัตถุประสงค์ของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านได้หรือไม่ อนึ่งในด้านการส่งเสริมการอ่านและป้องกันการลืมหนังสือของประชาชนนี้ ได้มีผู้ทำการวิจัยหลายครั้งซึ่งปรากฏผลว่า ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านสามารถสนองวัตถุประสงค์ในด้านการส่งเสริมให้ประชาชนได้เป็นอย่างดี แต่ทว่ายังไม่มีผู้ใดทำการวิจัยถึงบทบาทของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ในการส่งเสริมให้ประชาชนได้ทราบข่าวสาร ความรู้ต่างๆ ในแง่การเปรียบเทียบการรับทราบข่าวสารและความรู้ระหว่างชาวบ้านที่มาใช้กับไม่ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ด้วยเหตุนี้จึงได้ทำการวิจัยถึงบทบาทของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ในด้านนี้ พร้อมทั้งศึกษาถึงสภาพการใช้ สาเหตุของการมาใช้และไม่มาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านของประชาชน ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงหรือขยายการจัดตั้งที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของประชาชนและสังคมยิ่งขึ้นและยังเป็นประโยชน์แก่ประชาชนผู้ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- ๑. เพื่อศึกษาสภาพการใ้ช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านของผู้ใ้ช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
- ๒. เพื่อศึกษามูลเหตุที่ชาวบ้านมาใช้หรือไม่มาใช้และปัญหาที่ประสบในการมาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
- ๓. เพื่อเปรียบเทียบการรับทราบข่าวสารและความรู้ของชาวบ้านที่มาใช้และไม่มาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านซึ่งได้รับความรู้จากสื่อประเภทอื่นด้วย

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยไว้ดังนี้

- ๑. สถานที่ศึกษา คือ หมู่บ้านท่าคะนอง ตำบลสากเหล็ก อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร เป็นหมู่บ้านที่มีการจัดตั้งที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเป็นเวลานานกว่า ๔ ปี ในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านนอกจากจะมีหนังสือพิมพ์แล้วยังมี สารการศึกษานอกโรงเรียน สารการศึกษานอกโรงเรียนฉบับประชากรศึกษาและชาวเกษตร ซึ่งให้ข่าวสารและความรู้ในเรื่องต่างๆ ด้วย
- ๒. ประชากรที่ใ้ช้ในการศึกษา คือ ชาวบ้านในหมู่บ้านท่าคะนอง ตำบลสากเหล็ก อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ซึ่งเป็นผู้ที่ไม่ได้กำลังศึกษาในสถานศึกษา และมีโอกาสใ้ช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านได้อย่างเต็มที่จึงเลือกศึกษาเฉพาะผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ และไม่ใ้ช้ศึกษาต่อ ไม่เคยย้ายถิ่นฐาน มีอายุ ๑๕ ปีขึ้นไปซึ่งประกอบควยกลุ่มผู้ใ้ช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านและกลุ่มผู้ไม่ใ้ช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในจำนวนใกล้เคียงกัน รวม ๑๖๖ คน จำแนกเป็น ๒ กลุ่มดังนี้

กลุ่มผู้ใ้ช้ หมายถึง ประชากรที่มาอ่านหนังสือพิมพ์และเอกสารต่างๆ ในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ ๑ ครั้งหรือมากกว่า (จำนวน ๘๕ คน)

กลุ่มผู้ไม่ใช้ หมายถึง ประชากรที่ไม่เคยมาอ่านหนังสือพิมพ์และเอกสารต่างๆ ในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน (จำนวน ๙๑ คน)

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านได้รับทราบข่าวสารและมีความรู้มากกว่า ผู้ไม่ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

ขอตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ถือว่า

๑. ข้อมูลที่ได้จากชาวบ้านเป็นคำตอบที่เป็นความจริงและมีผลที่เชื่อถือได้
๒. เวลาที่ตอบแบบทดสอบของผู้ใช้และผู้ไม่ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน แม้จะแตกต่างกันก็ไม่มีผลกระทบต่อข้อมูลที่ตอบนั้นๆ ใดๆ
๓. กลุ่มผู้ใช้และผู้ไม่ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีโอกาสในการรับทราบข่าวสารและความรู้จากวิทยุต่างๆ กัน กล่าวคือทั้งสองกลุ่มจะได้รับความรู้มากขึ้นหรือลดลงเท่าเทียมกัน ฉะนั้นจึงถือว่าความรู้ซึ่งประชากรทั้งสองกลุ่มอาจจะได้รับจากวิทยุไม่มีผลต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คงเหตุผลต่อไปนี้

เนื่องจากปัจจุบันนี้ขอขยายการดำเนินงานด้านวิทยุกระจายเสียงสามารถส่งกระจายเสียงได้ครอบคลุมทุกภาคทั่วประเทศไทย สถานีวิทยุทั่วประเทศที่ตั้งอยู่ในส่วนกลางที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดต่างๆ มีจำนวนถึง ๒๐๐ กว่าสถานี ข้อมูลจากการวิจัยเรื่องนิสัยการรับข่าวสารของประชาชนในหมู่บ้านชนบทไทย โดย สัมควร กวียะ (๒๕๒๓: ๑๕-๑๙) แสดงว่า การรับฟังวิทยุเป็นนิสัยประจำของคนในชนบทส่วนใหญ่ในทุกภาค ประกอบกับราคาเครื่องรับวิทยุมีราคาถูกลงมาก การหาซื้อเครื่องวิทยุทำได้ง่าย และจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ในหมู่บ้าน ถ้าคนนั้นมีเครื่องรับวิทยุประมาณ ๕๐ เปอร์เซนต์ (สุรพงษ์ เกาอ่อน, สัมภาษณ์) นั้นย่อมแสดงให้เห็นว่าทั้งกลุ่มผู้ใช้และกลุ่มผู้ไม่ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีโอกาสในการรับทราบข่าวสารและความรู้จากวิทยุต่างๆ กัน

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. เลือกหมู่บ้านที่จะทำการศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ให้ขอบเขตของการวิจัย โดยศึกษาจากแผนพัฒนาตำบล ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๒๕-พ.ศ. ๒๕๒๙) ของตำบลต่างๆ และสัมภาษณ์ พัฒนาการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครูใหญ่ หัวหน้างานที่อ่านหนังสือประจำ

หมู่บ้าน ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดพิจิตร กรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ชาวบ้าน และสำรวจควยตนเอง

๒. เลือกประชากรที่จะทำการศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนดในขอบเขตการวิจัย โดยจกรายชื่อผู้ที่มิอายุ ๑๕ ปีขึ้นไปจากทะเบียนบ้านในประชากร เหล่านั้นคอบแบบสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวและสภาพการใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านของประชากร แล้วจำแนกประชากร เป็นกลุ่มผู้ใช้และไม่ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านโดยดูจากข้อมูลในแบบสำรวจเบื้องต้น ซึ่งถือว่าผู้ที่ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ ๑ ครั้งหรือมากกว่าคือผู้ใช้สำหรับผู้ที่ไม่เคยมาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเลยถือว่าเป็นผู้ไม่ใช้

๓. ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล

๓.๑ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านโดยทั่วไปและเฉพาะที่หมู่บ้านถ้ำคะนอง จากหนังสือ เอกสารและสิ่งพิมพ์ต่างๆ การสัมภาษณ์ และ สังเกตการณ์

๓.๒ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัว สภาพการใช้ มูลเหตุของการมาใช้หรือไม่มาใช้และปัญหาที่ประสบในการมาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน โดยใช้แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple choice) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) และแบบปลายเปิด (Opened-end) แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัว ลักษณะการรับทราบข่าวสารและความรูต่างๆ

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามสำหรับผู้มาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ประกอบควยสภาพการใช้ มูลเหตุของการมาใช้และปัญหาที่ประสบในการมาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามสำหรับผู้ไม่มาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ประกอบควยมูลเหตุของการไม่มาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

๓.๓ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการรับทราบข่าวสารและความรู้โดยใช้แบบทดสอบชนิดเลือกตอบ (Multiple choice) ซึ่งมีเนื้อหาประกอบควย ความรู้เกี่ยว

กับเหตุการณ์บ้านเมืองในท้องถิ่นและประเทศในปัจจุบัน ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ และ ความรู้ในการดำรงตนในสังคม

๔. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบทดสอบทำเป็นกลุ่มโดย นักหมายประชากรที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันกลุ่มละประมาณ ๑๐ คน ใช้เวลาใน การทำแบบสอบถามและแบบทดสอบ กลุ่มละประมาณ ๑ ชั่วโมง และในบริเวณชุมชนหนาแน่น จะมีผู้ช่วยวิจัยอีก ๒ คน เพื่อที่จะรวบรวมข้อมูลไ้รวดเร็วอันจะทำให้การแพร่กระจายของ แบบทดสอบเป็นไปได้โดยเร็วที่สุด การเก็บรวบรวมข้อมูลจะกระทำในเดือนธันวาคมซึ่งเป็น ระยะเวลาที่ชาวมาบยู่ระหว่างรอการ เก็บเกี่ยวจึงมีเวลาดำรงพอกที่จะให้ความร่วมมือ ในการตอบแบบสอบถามและแบบทดสอบ

แต่ทว่าเมื่อไปเก็บข้อมูลจริง ปรากฏว่าปีนี้เป็นปีอธิกมาสมีเดือน ๔ สองหน จึงทำให้เดือนธันวาคมปีนี้เป็นระยะที่ทำการ เก็บเกี่ยวพอดิบดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องเปลี่ยนแปลง วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามใช้วิธีสัมภาษณ์ ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบทดสอบผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะเป็นผู้อ่านคำถามแล้วให้ ประชากร เลือกตอบ

สำหรับผู้ช่วยวิจัย ๒ ท่าน เป็นผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการเก็บข้อมูลจาก ชาวมาบ ผู้วิจัยได้ชี้แจงให้ทราบถึงคุณสมบัติและเทคนิคในการ สัมภาษณ์ที่ตีใ้ให้อ่านโครงร่าง วิทยานิพนธ์ อ่านแบบสอบถามและแบบทดสอบพร้อมกับซักถามเมื่อมีปัญหารวมทั้งอธิบาย ถึงวิธีการทำเครื่องหมายลงในแบบสอบถามและแบบทดสอบทั้งนี้เพื่อให้ผู้วิจัยและผู้ช่วย วิจัยมีความเข้าใจตรงกันและเป็นการขจัดความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่จะเกิดจากความ เข้าใจที่ไม่ตรงกัน

๕. การวิเคราะห์ข้อมูล

คำนวณค่าตอบเป็นร้อยละของจำนวนผู้ตอบ หากำหนดนิมเลขคณิต ค่าความ เบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบค่าที (t-test)

๖. สรุป อภิปรายผลและขอเสนอแนะ

เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศไทย

เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ เกือบทั้งหมดเป็นเรื่องของไทย มีเนื้อหาแบ่งได้เป็น ๒ ด้านคือ

๑. สภาพ ผลสัมฤทธิ์ของการจัดท้อานหนังสือประจำหมู่บ้าน และทัศนคติของประชาชนต่อท้อานหนังสือประจำหมู่บ้าน
 ๒. ความสำคัญของท้อานหนังสือประจำหมู่บ้าน
๑. สภาพ ผลสัมฤทธิ์ของการจัดท้อานหนังสือประจำหมู่บ้าน และทัศนคติของประชาชนต่อท้อานหนังสือประจำหมู่บ้าน

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ บุทธิ เตชคำรณ นคร ปลัดจิติ และ สมชาย สีสานิตย์กุล (๒๕๑๘: ๑๒) ได้วิจัยลักษณะและสภาพท้อานหนังสือประจำหมู่บ้าน เขตการศึกษา ๘ โดยสุ่มตัวอย่างจากจังหวัดต่างๆ ในเขตการศึกษา ๘ (น่าน เชียงราย พะเยา ลำปาง ลำพูน แพร่ เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน) จังหวัดละ ๒๕ เปอรเซ็นต์ รวมท้อานหนังสือประจำหมู่บ้าน ๑๐๘ แห่ง มีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วหาข้อมูลออกมาเป็นคารอยละ ผลการวิจัยพบว่าลักษณะและสภาพโดยทั่วไปของท้อานหนังสือประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่สะอาดเรียบร้อยดี มีประชาชนสนใจอ่านมาก การส่งหนังสือพิมพ์ตลอดปีสะดวกพอควร ส่วนกรรมการและเจ้าหน้าที่การศึกษามาเยี่ยมไม่ค่อยบ่อยนัก มีส่วนที่จะต้องช่วยเหลือและปรับปรุงคือ อุปกรณ์ของท้อานหนังสือประจำหมู่บ้าน บางแห่งยังไม่เพียงพอ คานการบริหารส่วนมากมีกรรมการและเจ้าหน้าที่ดูแล มีแผนการปรับปรุงงาน การประชุมเป็นประจำมีไม่กี่แห่ง และมีการหาหนังสือใหม่ๆ มาเพิ่มน้อย การประชาสัมพันธ์ไคผลดีทั้งคานกรรมการและปายประกาศ ประชาชนให้ความร่วมมืออยู่ในเกณฑ์

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคเหนือ (๒๕๒๐: ๓-๔) ทำการสำรวจปัญหาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านของจังหวัดลำปาง จำนวน ๑๕๗ แห่ง พบว่าที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีสภาพดีมาก ร้อยละ ๑๗.๘๓ มีประชาชนเข้าใช้ประมาณ วันละ ๒๐-๕๐ คน มีสภาพดีร้อยละ ๓๔.๔๖ มีผู้ใช้โดยเฉลี่ย ๑๕-๒๐ คน มีสภาพพอใช้ มีร้อยละ ๒๔.๘๔ ผู้ใช้โดยเฉลี่ยประมาณวันละ ๒๒.๘๓ คน

ในปีเดียวกัน สำนักงานศึกษาธิการเขต ๔ กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๒๐: ๓๓-๓๔) ทำการศึกษาสภาพการดำเนินงานและผลสัมฤทธิ์ของการจัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในเขตการศึกษา ๔ (ภูเก็ต ตรัง กระบี่ พังงา ระนอง). ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่อ่านหนังสือพิมพ์ในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านสัปดาห์ละ ๕ วัน การอ่านหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับอ่านมากกว่าครึ่งฉบับ ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นในการอ่าน และแสดงความคิดเห็นให้มีการขยายที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเป็นห้องสมุดประจำหมู่บ้าน คำนการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ยังไม่สนองความต้องการของผู้อ่านได้เต็มที่ เพราะหนังสือพิมพ์ไม่เพียงพอกับคนอ่าน ขาดเอกสารหรือหนังสืออย่างอื่น ขาดที่เก็บหนังสือพิมพ์และเอกสาร สภาพตำแหน่งที่ตั้งของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเขาเกณฑ์มาตรฐานมาก มาตรฐานอาคารอยู่ในขั้นต่ำ ที่เก็บและตู้เก็บหนังสือพิมพ์อยู่ในเกณฑ์ต่ำ สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โต๊ะ ม้านั่ง อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ในปี ๒๕๒๐ เช่นเดียวกันศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (๒๕๒๐: ๕๕-๖๑) ทำการศึกษาสภาพการดำเนินงานและผลสัมฤทธิ์ของการจัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ในเขตการศึกษา ๑๑ (นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ) โดยสุ่มขึ้นมา ๗๐ แห่งจากจำนวน ๒๓๐ แห่ง เก็บข้อมูลจากผู้ให้บริการแห่งละ ๑๐-๑๕ คน รวม ๗๖๒ คน เจาหน้าที่ระดับเขต ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่าชาวบ้านร้อยละ ๗๗.๓๐ มาอ่านหนังสือพิมพ์ในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านสัปดาห์ละ ๔-๗ วัน ผู้ให้บริการร้อยละ ๘๖.๔๔ มีความคิดเห็นว่าการจัดตั้งที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านได้ประโยชน์คุ้มค่า ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีความพร้อมที่จะขยายเป็นห้องสมุดประจำหมู่บ้านแต่มีปัญหาการเก็บหนังสือ การเก็บสถิติหนังสือและผู้อ่าน และไม่มีระบบในการจัดทำที่ตี คำนการรับทราบข่าวสารและความรู้ของ

ผู้ใช้บริการ ผลการวิจัยพบว่าผู้ใช้บริการในจังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ โดยเฉลี่ยทั้ง ๕ จังหวัดสามารถรับทราบข่าวสารและความรู้ได้ในระดับสูงถึงร้อยละ ๗๓.๗๖ ด้านความคงอยู่ของการรู้หนังสือภาษาไทยของผู้ใช้บริการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้มาใช้บริการในจังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์และศรีสะเกษ โดยเฉลี่ยทั้ง ๕ จังหวัดมีความคงอยู่ของการรู้หนังสือภาษาไทยสูงถึงร้อยละ ๘๘.๘๘

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ (๒๕๒๓: ข-ก) ทำการศึกษาสภาพปัญหา ทักษะ และความสนใจของประชาชนต่อที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุตรดิตถ์ สุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ควรได้รับการปรับปรุง นอกจากนี้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านยังขาดการดูแลและเอาใจใส่จากทุกฝ่าย ด้านการใช้บริการประชาชนสนใจไปใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านและส่วนใหญ่แนะนำให้เพื่อนบ้านไปใช้ ในรอบสัปดาห์หนึ่งมีประชาชนไปใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านไม่ต่ำกว่า ๓ ครั้ง

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ เช่นเดียวกัน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง (๒๕๒๓: ๔-๕, ๗๑-๗๒) ทำการวิจัยเรื่องการติดตามผลและประเมินผลการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านโดยทำการศึกษาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเฉพาะในเขตการศึกษา ๖ (พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง ชัยนาท สิงห์บุรี อู่ทองนนทบุรี สระบุรี) ผลจากการวิจัยพบว่า ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านทั้งหมดมีสภาพทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ร้อยละ ๑.๑๘ อยู่ในเกณฑ์ดีร้อยละ ๑๖.๖๗ อยู่ในเกณฑ์พอใช้ ร้อยละ ๓๘.๐๘ อยู่ในเกณฑ์ควรปรับปรุงแก้ไข ร้อยละ ๑๗.๘๖ และอยู่ในเกณฑ์ควรยุบเลิกหรือเปลี่ยนที่ตั้งใหม่ ร้อยละ ๒๖.๑๘ นอกจากนี้ยังพบว่าผลสัมฤทธิ์ของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านขึ้นอยู่กับตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านตามลำดับ คือ จำนวนเก้าอี้หรือมานั่งสำหรับนั่งอ่าน ระยะเวลาที่คณะกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือกันครั้งสุดท้ายจนถึงปัจจุบัน จำนวนบุคคลอื่นๆ ที่ไม่ใช่คณะกรรมการมาช่วยดูแลรักษาจำนวนเงินโดยประมาณที่ใช้ในการก่อสร้างที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน แผนป้ายประกาศที่มีปิดไว้ในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ป้ายชื่อที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านจำนวนครั้งโดยเฉลี่ยที่คณะกรรมการประชุมร่วมกันต่อปี โตะสำหรับวางหนังสือพิมพ์ การสูญหายของหนังสือพิมพ์แต่ละวัน จำนวนที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่มีอยู่ใน

แต่ละอำเภอ

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ (๒๕๒๔ ข: ๖-๘) ทำการวิจัยเรื่อง การติดตามประเมินผลที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านจังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่าที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านทั้งหมด ๑๙๕ แห่ง เก็บรวบรวมข้อมูลได้ ๑๖๙ แห่ง มีสภาพอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ๓ แห่ง ดี ๑๐ แห่ง พอใช้ ๘๓ แห่ง ต้องปรับปรุง ๙๙ แห่ง ประชาชนมาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านประมาณ ๒๐-๒๕ คนต่อวัน ทำเลที่ตั้งอยู่ในชุมชนประชาชนไปใช้สะดวก มีที่นั่งอ่านโดยอย่างน้อย ๔ คนขึ้นไป มีหนังสือพิมพ์ย้อนหลังประมาณ ๔ ฉบับ ไม่มีหนังสือส่งเสริมการอ่าน เอกสารเผยแพร่ของราชการและหนังสือพิมพ์รายวันฉีกขาด วัสดุการอ่านค่อนข้างทรุดโทรมและใช้ประโยชน์น้อยมาก

ในปีเดียวกัน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ (๒๕๒๔ ก: ๘) ทำการประเมินสภาพและสำรวจทัศนคติ ความสนใจของประชาชนต่อที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านจังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่อ่านหนังสือจำนวน ๒๕ แห่งอยู่ในสภาพดี ๑ แห่ง พอใช้ ๑๒ แห่ง และควรปรับปรุง ๑๒ แห่ง ทัศนคติของประชาชนในแหล่งที่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน มีทัศนคติดีต่อที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ความคิดเห็นอื่นๆ คือ ประชาชนต้องการให้เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนไปเยี่ยมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านต่อเนื่องทุกแห่ง และมองเห็นว่าที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านทรุดโทรมลงทุกวันมีถึง ๑๐ แห่ง มีหนังสือพิมพ์ไม่พออ่านจำนวน ๑๒ แห่ง ประชาชนคิดว่าที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านนั้นมีประชาชนไปใช้เพียงกลุ่มเดียวมี ๓ แห่ง และรู้สึกว่ากรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านไม่ค่อยมีเวลาปรับปรุงที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านให้ดีขึ้นกว่าเดิมอยู่ประมาณ ๑๐ แห่ง

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ กองแผนงานและวิจัย กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๒๕ ร: ๘๘) รวมมือกับศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ทำการประเมินผลที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านทั่วประเทศ ซึ่งปรากฏผลว่าที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านทั้งหมด ๙,๑๙๙ แห่ง มีสภาพดี ๕๕๕ แห่ง พอใช้ ๒,๖๘๖ แห่ง ต้องปรับปรุง ๒,๖๙๕ แห่ง ยุบยาย ๑,๐๙๒ แห่ง ประเมินไม่ได้ ๑๖๑ แห่ง อัตรารอยละของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านทั้งหมดอยู่ใน

เกณฑ์ รอยละ ๘.๓๒ พอไชรอยละ ๓๗.๓๓ ทองปรับปรุงรอยละ ๓๗.๒๓ โบกย้ายรอยละ ๑๘.๖๘ ประเมินไมไครอยละ ๒.๓๓

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านดังกล่าวข้างต้นส่วนใหญ่จะทำโดยศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคโดยเฉพาะอย่างยิ่งศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคเหนือและกรมการศึกษาออกโรงเรียน ผลงานวิจัยส่วนใหญ่สรุปไปว่าสภาพของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านโดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์พอใช้เป็นส่วนมาก รองลงมาคือทองปรับปรุงและแก้ไขที่อยู่ในสภาพดีและดีมากมีน้อย

ตามผลสัมฤทธิ์ของการจัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านพบว่า ยังไม่สามารถสนองความต้องการของประชาชนได้เต็มที่ เนื่องจากหนังสือพิมพ์มีจำนวนไม่เพียงพอกับคนอ่านและขาดเอกสาร และสิ่งพิมพ์อื่นๆ ในด้านทัศนคติของประชาชนต่อที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านพบว่า ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน มีความสนใจและมีความกระตือรือร้นในการอ่าน รวมทั้งแสดงความคิดเห็นให้มีการขยายการจัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเป็นห้องสมุดประจำหมู่บ้าน

๒. ความสำคัญของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ กุหลาบ หวังคีสิริกุล (๒๕๑๗: ๓๗) ทำวิทยานิพนธ์เรื่องความคงอยู่ของการรหนังสือของชุมชนการศึกษาจากโครงการแก้ไขการไมรหนังสือแบบเบ็ดเสร็จกลุ่มตัวอย่างใดแกชุมชนการศึกษาจากโครงการแก้ไขการไมรหนังสือแบบเบ็ดเสร็จจังหวัดลำปางและจังหวัดแพร่จำนวน ๑๘๐ คนและชุมชนชั้นปีที่ ๔ จากโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดจังหวัดลำปางและจังหวัดแพร่จำนวน ๑๘๐ คน รวบรวมข้อมูลควบบแบบทดสอบวิชาเลขคณิตและวิชาภาษาไทยผลการวิจัยปรากฏว่าชุมชนการศึกษาจากโครงการและชุมชนชั้นปีที่ ๔ ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีความคงอยู่ในการรหนังสือสูงกว่าชุมชนที่อยู่ในหมู่บ้านที่ไม่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .๐๐๑ นั่นคือ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีผลทำให้ความคงอยู่ในการรหนังสือของชุมชนการศึกษาจากโครงการแก้ไขการไมรหนังสือแบบเบ็ดเสร็จและชุมชนชั้นปีที่ ๔ สูงขึ้น

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ (๒๕๒๐: ๔, ๒๔-๒๕) ได้ประเมินด้านการอ่าน การเขียน การคิดเลข และสภาพทั่วไป ระยะแรกของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จและครูผู้สอนในโรงเรียนแบบเบ็ดเสร็จทั่วประเทศโดยสุ่มตัวอย่างจาก ๓๔ จังหวัดใกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๘,๘๕๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบภาษาไทยและแบบทดสอบ

เลขคณิต รายละเอียดของข้อสอบภาษาไทยที่ใช้ในการสอบแบ่งออกได้เป็นข้อสอบวัดการอ่าน คำ การเขียนคำ การเขียนประโยคและการวัดความเข้าใจในการอ่าน ส่วนวิชาเลขคณิตจะวัดด้านการบวก ลบ คูณ หารและโจทย์ปัญหา ในการทดสอบการอ่านออกเขียนได้และคิดเลขเป็นแยกตามตัวแปรต่างๆ เช่น สภาพภูมิศาสตร์ เพศ อายุ อาชีพ พื้นฐานการศึกษา จำนวนปีที่จบการศึกษาระยะทางจากโรงเรียนถึงอำเภอ วุฒิ ประสบการณ์ของครูผู้สอน และการมีหรือไม่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เกี่ยวกับการมีและไม่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน นักศึกษาที่อยู่ในหมู่บ้านซึ่งมีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านจะวิเคราะห์เฉลยวิชาภาษาไทยเกี่ยวกับการอ่านออกเขียนได้ และความเข้าใจในเรื่องราวที่อ่านสูงกว่ากลุ่มที่อยู่ในหมู่บ้านที่ไม่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ประสิทธิ์ ฤทธิชัย (๒๕๒๒: ๗๑-๗๕) จัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของชาวบ้านในหมู่บ้านที่มีและไม่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยพบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่เข้ามาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านทุกวันแต่เวลาที่เข้าไปใช้ไม่แน่นอน ความสะดวกในการเข้าใช้มีมาก หนังสือพิมพ์ที่ชาวบ้านอ่านมากที่สุดคือ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ชาวบ้านสนใจข่าวต่างๆ ไป หนังสือพิมพ์ที่ได้อ่านส่วนมากเป็นฉบับลงมาแล้ว ๑-๓ วัน และชาวบ้านจะรีบอ่านทันทีที่หนังสือพิมพ์มาถึงที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ด่านแหล่งข่าวและความคิดเห็นที่มีต่อหนังสือพิมพ์ชาวบ้านส่วนใหญ่ทั้งในหมู่บ้านที่มีและไม่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านใช้เวลาว่างอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่าทำกิจกรรมอื่น แหล่งที่สามารถหาหนังสือพิมพ์อ่านได้ถ้าไม่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน คือ ร้านค้าในหมู่บ้าน และห้องสมุดโรงเรียน ค่านายละเอียดของข่าว ชาวบ้านส่วนมากจะไครายละเอียดของข่าวจากหนังสือพิมพ์มากที่สุด และมีความคิดเห็นว่าการได้อ่านหนังสือพิมพ์หลายฉบับทำให้มีความรู้และเหตุผลดีขึ้นมาก สำหรับการเชื่อถือข่าวสารจากหนังสือพิมพ์อยู่ในระดับปานกลางในดานความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ชาวบ้านในหมู่บ้านที่มีและไม่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยที่เกี่ยวกับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในแง่ความสำคัญของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีน้อยกว่าคานสภาพ ผลสัมฤทธิ์ของการจัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านและทัศนคติของประชาชนต่อที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับความสำคัญของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านสรุปได้ว่า ประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านที่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเป็นผู้ที่มีความคงอยู่ในการรู้หนังสือ สามารถทำคะแนนเฉลยวิชาภาษาไทยเกี่ยวกับการอ่านออก-

เขียนได้ และมีความเข้าใจ ในเรื่องราวที่อ่านสูงกว่าประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านที่ไม่มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน แต่เมื่อพิจารณาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อย่างไรก็ตามงานวิจัยเหล่านี้ก็แสดงว่าที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีความสำคัญต่อผู้ใช้จริงและมีผลสะท้อนต่อผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านให้พยายามดำเนินการ เพื่อให้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่อยู่ในความรับผิดชอบใหม่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องของเรื่องที่ว่าที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในประเทศไทยปรากฏว่าส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับลักษณะและสภาพของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านและมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความคงอยู่ของการรื้อหนังสือบางเล่มน้อยและผลงานการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า

๑. ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีสภาพปานกลางหรือพอใช้เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นลักษณะสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่จะทำการศึกษา
๒. ประชาชนสนใจมาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านและเห็นประโยชน์ของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
๓. ความคงอยู่ในการรื้อหนังสือมีผู้ทำการศึกษแล้วปรากฏว่าที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านทำให้ความคงอยู่ของการรื้อหนังสือสูงขึ้น

งานวิจัยในต่างประเทศ

ในต่างประเทศกิจกรรมด้านการจัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในประเทศไทยคือของประเทศเกาหลีและประเทศอินเดีย

ในประเทศเกาหลีไม่ปรากฏว่ามีงานวิจัยด้านนี้แต่มีแคทรายงานเรื่องความเป็นมาและการดำเนินงานของกิจการด้านนี้คือ เรื่อง Korean Micro-Library Movement In Korea: Village Micro-Library, Workshop Micro-Library (Korean Micro-Library Association, n.d.: 1-9) ซึ่งแสดงว่าในประเทศเกาหลีมีโครงการห้องสมุดประจำหมู่บ้านขนาดเล็ก ห้องสมุดขนาดเล็กประจำหมู่บ้านของประเทศเกาหลี สร้างขึ้นด้วยเงินของประชาชน และได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลหรือสมาคม องค์กรต่างๆ ของจังหวัดด้วย วัตถุประสงค์ในการจัดทำคือ เพื่อส่งเสริมการอ่านของประชาชนในชนบท ในท้องถิ่นกึ่งนคร ในหมู่บ้านชาวประมง ในโรงงานขนาดเล็ก

และขนาดกลาง หอสมุดขนาดเล็กประจำหมู่บ้านนี้จะประกอบด้วยไม่สิ้นสำหรับใส่หนังสือ ๑ หลัง และหนังสือพื้นฐานทั่วไปสำหรับการจัดชั้นหนังสือเบื้องต้นจำนวน ๔๐ เล่ม โดยใช้เงินลงทุนแต่ละแห่งประมาณ ๑๐,๐๐๐ วอน หรือประมาณ ๖๕๐ บาท ที่ผู้จะจารึกชื่อผู้บริจาคในกรณีที่มีผู้บริจาคเงินสร้างหอสมุดขนาดเล็กประจำหมู่บ้าน ผู้รับผิดชอบและดำเนินงานหอสมุดขนาดเล็กคือประชาชนในหมู่บ้านซึ่งรวมกลุ่มกันเป็นคณะกรรมการชุมชนการอ่าน สำหรับตู้หนังสือจะจัดตั้งไว้ที่บ้านของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแล้วแต่ความเหมาะสม

หอสมุดขนาดเล็กประจำหมู่บ้านของประเทศเกาหลีเริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๖๑ และมีการขยายตัวเรื่อยมาจนกระทั่งในปี ค.ศ. ๑๙๖๙ มีหอสมุดขนาดเล็กประจำหมู่บ้านของประเทศเกาหลีเป็นจำนวน ๑๔,๒๖๕ แห่งและมีสมาชิกชุมนุมการอ่านของหอสมุดขนาดเล็กประจำหมู่บ้านที่จดทะเบียนกับ Korea Micro Library Association ถึง ๔๑๑,๕๐๑ คน จำนวนหนังสือมีทั้งหมดประมาณ ๘๗๓,๖๘๒ เล่ม โดยเฉลี่ยจำนวนสมาชิกของหอสมุดขนาดเล็กประจำหมู่บ้านจะมี ๓๐ คน จำนวนหนังสือโดยเฉลี่ยจะอยู่ระหว่าง ๑๐-๑,๐๐๐ เล่ม ความแตกต่างของจำนวนคนหรือจำนวนหนังสือนั้นขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่มีการก่อตั้งมาและความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานและการขยายงานของสมาชิกชุมนุมการอ่านของหอสมุดแต่ละแห่ง

ในประเทศอินเดียในปี ค.ศ. ๑๙๗๙ อาร์ เค แซนดู และ เอส เอส แซนดู (R. K., Sandhu and H. S. Sandhu 1979: 269-276) ได้ทำการวิจัยในแนวเดียวกันกับงานวิจัยของไทยที่เกี่ยวข้องกับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน คือทำการวิจัยเรื่องหมู่บ้านที่มีและไม่มีหอสมุดในประเทศอินเดีย โดยตั้งสมมติฐานว่าหมู่บ้านที่มีการพัฒนาหอสมุดจะมีความเจริญมากกว่า และหมู่บ้านที่มีหอสมุดจะมีสมาชิกในครอบครัวที่ใช้เวลาในโรงเรียนในระดับที่สูงกว่า ผลการวิจัยพบว่า หมู่บ้านที่มีหอสมุด มีความก้าวหน้าทางการศึกษาและการพัฒนาทางเศรษฐกิจมากกว่า และการจัดตั้งหอสมุดในหมู่บ้านจะไม่เพียงแต่ทำให้ระดับการพัฒนาทางการศึกษาสูงขึ้นเท่านั้น แต่ยังจะทำให้มีการศึกษาที่นานกว่าด้วยการคัดสรรจากจำนวนปีของโรงเรียนในหมู่บ้าน นอกจากนี้หมู่บ้านที่มีหอสมุดยังมีความก้าวหน้าด้านความเจริญทางกลีกรรรม การติดต่อสื่อสาร โดยใช้สื่อและการติดต่อกับหน่วยงานข้างนอก อาจจะกล่าวได้ว่า หมู่บ้านหรือชุมชน

ซึ่งมีการพัฒนาค่านิยมของสังคมนั้นจะมีความกระตือรือร้นในการพัฒนากิจกรรมมากกว่า งานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องของต่างประเทศนั้นแสดงให้เห็นว่า ประชาชนมีความรับผิดชอบและร่วมมือกันดำเนินงานเพื่อให้ห้องสมุดประจำหมู่บ้านมีความเจริญก้าวหน้าสูงกว่า และรัฐบาลให้การสนับสนุนและเห็นความสำคัญของการมีห้องสมุดเป็นอย่างดี และผลที่ได้จากการวิจัยแสดงว่าห้องสมุดมีความสำคัญต่อชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหมู่บ้านที่มีห้องสมุดจะมีความกระตือรือร้นในการพัฒนากิจกรรมมากกว่าหมู่บ้านที่ไม่มีห้องสมุด ขณะเดียวกันก็มีความรักการอ่านเกิดขึ้นด้วย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ คือ

๑. ทำให้ทราบผลสัมฤทธิ์ของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านแต่ละคนง เพื่อหาทางส่งเสริมให้มีผู้มาใช้น่ามากขึ้นหรือปรับปรุงที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านให้ดีขึ้น
๒. ทำให้ทราบถึงมูลเหตุที่ชาวบ้านมาใช้หรือไม่มาใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
๓. ทำให้ทราบสภาพการใช้ของผู้ใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
๔. ผลการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพิจิตรได้
๕. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอื่นๆ หรือศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนระดับภาคสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่อยู่ในความรับผิดชอบได้
๖. ผลการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับ กรมการศึกษา นอกโรงเรียนในการดำเนินงานของโครงการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การรับทราบข่าวสารและความรู้ หมายถึง การมีความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์บ้านเมือง อาชีพ และ ความรู้ในการดำรงตนในสังคม (มานิตย์ ไชยกิจ ๒๕๒๒: ๖)

ความรู้ในการดำรงตนในสังคม หมายถึง ความรู้ในด้าน การอนามัยและการพยาบาลเบื้องต้น กฎหมายที่บุคคลควรรู้ การวางแผนครอบครัวและความรู้ในหน้าที่ของตนต่อชุมชน (มานิตย์ ไชยกิจ ๒๕๒๒: ๖)

ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน หมายถึง สถานที่ที่ประชาชนในหมู่บ้านใช้เป็น ที่อ่านหนังสือพิมพ์และเอกสารต่างๆ ประจำหมู่บ้าน การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านท่าคะนอง ตำบลสากเหล็ก อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

ประชากร หมายถึง ประชาชนในหมู่บ้านท่าคะนอง ตำบลสากเหล็ก อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร มีอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ และไม่ได้ศึกษาต่อไม่เคยย้ายถิ่นฐาน

ผู้ใช้ หมายถึง ประชากรที่เข้ามาอ่านหนังสือพิมพ์และเอกสารต่างๆ เช่น สารการศึกษานอกโรงเรียน สารการศึกษานอกโรงเรียนฉบับประชากรศึกษา และชาวเกษตรกร ในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านสม่ำเสมอ โดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง หรือมากกว่า

ผู้ไม่ใช่ หมายถึง ประชากรที่ไม่เคยเข้ามาอ่านหนังสือพิมพ์และเอกสารต่างๆ เช่น สารการศึกษานอกโรงเรียน สารการศึกษานอกโรงเรียนฉบับประชากรศึกษา และชาวเกษตรกร ในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเลย

สภาพการใช้ หมายถึง สภาพการใช้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านโดยทั่วไปได้แก่เวลาที่เข้าใช้ ความสม่ำเสมอในการเข้าใช้ สิ่งพิมพ์และเรื่องที่ชาวบ้านอ่าน เป็นต้น